

Nr 647

Av herr Vigelsbo m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 28, med förslag till lag om ändring i skattestrafflagen den 11 juni 1943 (nr 313).

(Lika lydande med motion nr 547 i Första kammaren)

Preskriptionstiden för vårdslös deklARATION är enligt gällande bestämmelser i 5 kap. allmänna strafflagen två år. För preskriptionsavbrott krävs häktningsbeslut eller delgivning av åtal. Såsom framhållits i den inom finansdepartementet upprättade promemoria, som ligger till grund för förevarande proposition nr 28, har reglerna om brottspreskription i fråga om vårdslös deklARATION i vissa fall lett till stötande konsekvenser. Situationen har i många fall blivit den, att åklagarmyndigheten till följd av erforderliga förundersökningar inte är färdig att delge stämning förrän mot slutet av den tvååriga preskriptionstiden. För en skattskyldig, som vet att förundersökning mot honom pågår, föreligger i sådana fall en frestelse att söka undgå ansvar genom att hålla sig undan den korta tid som återstår innan brottet preskriberats. I propositionen föreslås på grundval av promemorian, att preskriptionstiden för vårdslös deklARATION genom särskild bestämmelse i skattestrafflagen skall utökas till fem år, d. v. s. samma tid som för falskdeklARATION.

Det är angeläget att effektiva möjligheter skapas till motverkande av vårdslös deklARATION. Mot det i propositionen framlagda förslaget att preskriptionstiden i detta fall skulle förlängas till fem år måste dock enligt vår mening allvarliga invändningar resas. Såsom framgår av propositionen har förslaget också utsatts för hård kritik vid remissbehandlingen, bl. a. av kammarrätten, riksskattenämnden, 1951 års rättegångskommitté, besvärssakkunniga samt av näringslivsorganisationerna, såsom Kooperativa förbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges grossistförbund.

Förslaget i propositionen innebär, att man i fråga om vårdslös deklARATION skulle göra avsteg från de allmänna grundsatserna i strafflagen, enligt vilka preskriptionstidens längd är beroende av brottets svårighetsgrad. Principiellt sett måste ett sådant avsteg anses betänkligt — i varje fall då det är fråga om en så kraftig förlängning som från två till fem år. Men även av praktiska och psykologiska skäl måste en förlängning av preskriptionstiden till fem år bedömas som olämplig. Såsom justitieombudsmannen

framhållit i den i propositionen redovisade skrivelsen är det av vikt för den allmänna laglydnaden, att brott så snart som möjligt följes av straff. Vid en förlängning av preskriptionstiden enligt propositionen måste befaras, att väckandet av åtal i stor utsträckning förskjutes till senare tidpunkt. Härigenom fördröjes och minskas straffens brottsförebyggande verkan. En sådan förskjutning är emellertid också till stor olägenhet för de skattskyldiga, vilkas möjligheter att vid åtal klargöra de till grund för deklARATIONEN liggande förhållandena minskas, ju längre tid som förflutit från deklARATIONENS avgivande.

Den effektivaste åtgärden mot vårdslös deklARATION måste enligt vår mening vara en skyndsammare behandling av ärendena. En sådan effektivisering synes kunna uppnås bl. a. genom den tidigare beslutade utbyggnaden av taxeringsorganisationen. En viss förlängning av preskriptionstiden kan dock framstå som nödvändig. Flera remissinstanser har förordat en preskriptionstid av tre år. En förlängning av preskriptionstiden med ett år bör även enligt vår mening kunna godtagas. En tidrymd av tre år är inte större än att den i allmänhet bör kunna framtvinga relativt snabba beslut av taxerings- och åklagarmyndigheterna i åtalsfrågorna och samtidigt ge de skattskyldiga möjligheter att redovisa de förhållanden som låg till grund för deklARATIONEN. Handläggning av deklARATIONSMÅLEN så nära som möjligt efter deklARATIONENS avgivande måste framstå som angelägen med hänsyn till såväl den brottsförebyggande effekten som kravet på rättssäkerhet för den skattskyldige.

Det måste förutsättas, att en preskriptionstid av tre år för vårdslös deklARATION i regel skall vara tillräcklig för att erforderlig förundersökning skall kunna medhinnas och åtal därefter väckas inom tidrymden. Men skulle i undantagsfall förundersökningen inte kunna fullföljas i god tid under treårsperioden, är det givetvis orimligt, att den skattskyldige skall undandras straffpåföljd genom att åtal inte kan väckas eller delges honom, innan preskriptionen inträder. Naturligtvis måste det för taxeringsmyndigheterna vara angeläget att i sådana fall söka påskynda förundersökningen. Men å andra sidan är det anledning att understryka, att grundligheten i förundersökningen givetvis inte får eftersättas. En grundlig förundersökning måste framstå som nödvändig såväl för det allmänna som ur den synpunkten, att den avser att garantera den skattskyldiges rättssäkerhet. De olägenheter, som sålunda i vissa undantagsfall kan bedömas uppstå genom att förundersökningen inte på tillfredsställande sätt hinner fullföljas under preskriptionstiden, synes oss kunna elimineras genom viss ändring av bestämmelserna om preskriptionstids avbrytande.

Flera remissinstanser har anslutit sig till strafflagberedningens förslag, att som sådan åtgärd för brottets beivrande, vilken medför avbrott av preskriptionstiden, skall anses icke enbart häkttningsbeslut eller delgiv-

ning av åtal utan även en vid förundersökningen delgiven misstanke om brott. Såsom strafflagberedningen framhållit bör förundersökningen betraktas som en del av rättegången i vidsträckt mening. En bestämmelse om att preskriptionstiden kan avbrytas på nämnda sätt skulle även medföra, att den skattskyldige inte frestas att förhåla ärendet genom att hålla sig undan eller på annat sätt. Strafflagberedningens förslag i nämnda avseende har visserligen inte godtagits av Kungl. Maj:t i det till lagrådet remitterade förslaget till brottsbalk. Oberoende härav synes oss dock en sådan ändring kunna genomföras i fråga om deklaraionsmål.

Med anledning av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 28 måtte i enlighet med motionen besluta

dels att preskriptionstiden för vårdslös deklaraion må utgöra tre år,

dels att preskriptionsavbrytande verkan i fråga om brott enligt skattestrafflagen må tillkomma jämväl vid förundersökning delgiven underrättelse om misstanke för brott; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till enligt ovan erforderlig ändring av skattestrafflagen.

Stockholm den 14 februari 1961

Sven Vigelsbo

John Eriksson
i Bäckmora

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund